

Petycja do Premiera RP

o wstrzymanie wyrywkowych zmian w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz zwołanie "okrągłego stołu" ws. systemu nieodpłatnej pomocy

Szanowny Panie Premierze,

15 kwietnia 2025 r. Rada Ministrów przyjęła przygotowany przez Ministra Sprawiedliwości [projekt nowelizacji ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej \(UD69\)](#). Rozwiązania przyjęte w tym projekcie budzą głęboki sprzeciw oraz zaniepokojenie podmiotów odpowiedzialnych za organizację i funkcjonowanie nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce, co zostało licznie wyrażone na etapie konsultacji społecznych, opiniowania, a także przez wszystkie strony bezpośrednio zaangażowane w realizację zadań ustawowych, podczas konferencji „Nieodpłatna pomoc prawna jako element budowania społeczeństwa obywatelskiego.” Część 2: „U progu Reformy”, tj. przedstawiciele Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Izby Radców Prawnych, Związku Powiatów Polskich oraz organizacji pozarządowych.

Mając powyższe na uwadze informujemy Pana Premiera, że wspólnie wypowiadamy się przeciw:

1. Likwidacji oświadczeń składanych przez beneficjentów systemu bez wprowadzenia innego mechanizmu weryfikacji spełnienia przez beneficjenta pomocy innego ustawowego kryterium - kryteria te proponujemy ustalić wspólnie podczas prac Rady NPP w zaproponowanej w dalszej części niniejszego pisma formule.

Ustawowe zapewnienie nieograniczonego dostępu każdego obywatela do pomocy prawnej opłacanej przez Państwo, bez względu na status ekonomiczny i sytuację życiową obywatela, stoi w sprzeczności z normą art. 4 ust. 1 ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, w którym jednoznacznie wskazano, że: „przysługuje osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów nieodpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku”.

2. Wprowadzeniu dla wszystkich beneficjentów udzielania świadczeń za pomocą środków komunikacji na odległość, do czasu:

- stworzenia zabezpieczeń i systemu weryfikacji beneficjentów, gwarantujących zachowanie tajemnicy i poufności udzielanej pomocy oraz zapobieganiu konfliktowi interesów dla radców prawnych i adwokatów
- wdrożenia narzędzia do bezpiecznego, elektronicznego obiegu dokumentów i komunikacji internetowej,
- zapewnienia realnego finansowania umożliwiającego jednolite wyposażenie sprzętowe, techniczne i informatyczne w punktach udzielania świadczeń.

3. Przynoszącemu coraz bardziej negatywne skutki niskiemu poziomowi finansowania systemu oraz braku nowelizacji mechanizmu jego realnej, corocznej waloryzacji.

4. Pomijaniu przez Ministerstwo Sprawiedliwości zgłaszanego postulatu umożliwiającego zastąpienie doradcy obywatelskiego przez adwokata lub radcę prawnego.

Mając powyższe na uwadze, apelujemy wspólnie o wstrzymanie prac legislacyjnych nad przedmiotową nowelizacją lub ograniczenie jej wyłącznie do zapewnienia ciągłości finansowania, pilne zwołanie posiedzenia Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej (której to ostatnie posiedzenie odbyło się w ubiegłym roku, a co za tym idzie członkowie Rady nie mieli możliwości wypowiedzenia się w sprawie procedowanego obecnie projektu) oraz zaproszenie na jej posiedzenie reprezentatywnej grupy organizacji pozarządowych, które prowadzą ponad połowę punktów nieodpłatnej pomocy w Polsce oraz całą edukację prawną.

Celem takiego „okrągłego stołu” powinno być wypracowanie propozycji nowych rozwiązań ustawowych, sprzyjających ustabilizowaniu systemu nieodpłatnej pomocy, a także dostosowanie go do faktycznych potrzeb i oczekiwań społecznych, a następnie rozwijanie i budowanie wysokiej jakości świadczeń.

Wstrzymanie prac nad wyrywkowymi zmianami ustawy uzasadnione jest szczególnie deklaracją Ministerstwa Sprawiedliwości o konieczności opracowania nowej regulacji całego systemu. Ministerstwo Sprawiedliwości zbierało opinie środowisk zaangażowanych w działanie systemu do 30 lipca 2024 roku i pomimo potrzeby zasadniczej nowelizacji powstałej 10 lat temu ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, realizuje obecnie wycinkową zmianę, która w kontekście konsekwencji społecznych, zablokuje możliwość racjonalnego reformowania tego systemu, zgodnie z zasadami społeczeństwa obywatelskiego, równości i sprawiedliwości.

Z tych względów niżej podpisani pozwalają sobie bezpośrednio na ręce Pana Premiera przekazać niniejsze stanowisko.

W imieniu Naczelnej Rady Adwokackiej

W imieniu Krajowej Izby Radców Prawnych

W imieniu Związku Powiatów Polskich

W imieniu organizacji pozarządowych

W załączeniu:

- 1) Lista sygnatariuszy petycji